

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис)

(ініціали, прізвище)

“ ” _____ 2015 р.

Магістерська дисертація

з напрямку підготовки (спеціальності) 8.02030304 «Переклад»

на тему мовна компресія як один з
основних механізмів утворення неологізмів

Виконав (-ла): студент (-ка) 5 курсу, групи ЛА-41М

Содель Олександр Сергійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник канд. філ. наук Ткачик О.В.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис)

Консультант _____

(назва розділу)

(вчені ступінь та звання, прізвище, ініціали)

(підпис)

Рецензент _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Студент _____

(підпис)

Київ – 2015 року

РЕФЕРАТ

Дана робота присвячена вивченню явища мовної компресії, його проявів на мовних рівнях та ролі в утворенні неологізмів. Обсяг роботи складає 118 сторінок, за виключенням списку використаних джерел, який містить 101 одиницю, а також 4 додатки.

У роботі представлені праці П. Пассі, Г. Марчанда, В. Коровушкіна та багатьох інших, хто займався дослідженням компресії та процесів, які витікали з неї. І.Б. Долініна, І.Р. Гальперін та І.П. Іванова займалися дослідженням вираження явища мовної компресії на синтаксичному рівні у різного роду реченнях. З.А. Харитончик та його колеги займалися ретельним вивченням мовної компресії на морфологічному та лінгвістичному рівнях. Не дивлячись на широке дослідження явища, воно не перестає втрачати актуальність та приваблювати нових допитливих учених, так як мова постійно розвивається, збагачується новими словами і варто знати, яким саме чином це відбувається.

Актуальність роботи зумовлена декількома причинами:

- 1) зростаючий інтерес зі сторони лінгвістики до явища мовної компресії;
- 2) у вчених немає єдиної думки щодо передумов виникнення компресії;
- 3) відсутність в лінгвістичній літературі дослідження, де питання компресії розглядалося б в єдиній системі;
- 4) недостатня вивченість впливу мовної компресії як засобу утворення неологізмів.
- 5) проблеми мовної компресії вимагають подальшої розробки, оскільки рішення цих питань відкриває нові можливості для теорії та практики перекладу.

Метою цього дослідження є повне і різнобічне теоретичне і практичне розкриття й опис мовної компресії, вивчення її проявів на фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях мови та дослідження ролі даного механізму при утворенні нових слів.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення низки конкретних **завдань**:

- 1) узагальнення теоретичного досвіду дослідження феномену мовної компресії шляхом екстраполяції аналізу цього явища на всі рівні мовної системи;
- 2) опис ярусів мовної системи з їх одиницями;
- 3) аналіз фактів економного вживання мовних одиниць як на окремих, так і суміжних рівнях мовної системи;
- 4) дослідження прояву явища мовної компресії на всіх рівнях мови;
- 5) дослідження впливу прояву явища мовної компресії на тенденції до формування нових мовних одиниць та утворення, власне, неологізмів.
- 6) дослідження особливостей перекладу мовних одиниць, утворених на основі механізму мовної компресії, залежно від рівня мови.

Для вирішення поставлених завдань застосовувалися **методи**: дослідження матеріалу, що включає в себе методи субституції і внутрішньої реконструкції тексту задля перекладацького аналізу, а також дискурсний, дистрибутивний, суперлінеарний, аудитивний, акустичний, порівняльний, дефініційний, трансформаційний і кількісний аналізи для всебічного лінгвістичного аналізу.

Об'єктом дослідження даної роботи є явище мовної компресії в англійській та українських мовах.

Предметом дослідження є лінгвістичні прояви явища мовної компресії на фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях мови та особливості перекладу новоутворених одиниць.

У якості **матеріалів дослідження** використовувалися художні твори американської та англійської літератури, зокрема Дж. Селінджера та О. Уайлда, різноманітні словники та довідники.

Загальний обсяг роботи – 204 сторінок. Текстова частина складає 103 сторінки. Додатки подано на сторінках 127-204.

Наукова новизна дослідження полягає у визнанні чинника усвідомленого прагнення людини до заощадження різного роду зусиль, у тому числі і мовних, зростаючого в міру дорослішання і заволодіння ним унаслідкованої мовної культури; в утвердженні впливу мовної компресії на всі природні мови; в прослідковуванні універсальності її на всіх рівнях мовної системи; в розумінні формування тенденцій до утворення мовною компресією нових слів.

Практична цінність роботи полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані в курсах теоретичної граматики, лексикології, практичної і теоретичної фонетики, психолінгвістики, лінгвістичної інтерпретації тексту, а також на практичних заняттях з усної та письмової мови англійської мови, при написанні курсових та дипломних робіт.

Апробація. Стаття «Мовна компресія: види і рівні реалізації. Роль у формуванні неологізмів. Проблеми перекладу» у збірнику «Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія: Філологія. Педагогіка. №5/2015, м. Київ; участь у Регіональній науковій конференції «Актуальні проблеми прикладної лінгвістики очима наукової молоді» (Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2 грудня, 2014 року) з публікацією тез «Евфемізми в англійській мові, які позначають матеріальну дискримінацію»).

Ключові слова: мовна компресія, економія мови, неологізми

РЕФЕРАТ

Данная работа посвящена изучению явления языковой компрессии, его проявлений на языковых уровнях и роль в образовании неологизмов. Объем работы составляет 118 страниц, за исключением списка литературы, который содержит 101 единицу, а также 4 приложения.

В работе представлены труды П. Пасси, Г. Марчанда, В. Коровушкина и многих других, кто занимался исследованием компрессии и вытекающих процессов. И.Б. Долинина, И.Р. Гальперин и И.П. Иванова занимались исследованием выражения явления языковой компрессии на синтаксическом уровне на разного рода предложениях. З.А. Харитончик и его коллеги занимались тщательным изучением языковой компрессии на морфологическом и лингвистическом уровнях. Несмотря на обширное исследование явления, оно не перестает терять актуальность и привлекать новых любознательных ученых, так как язык постоянно развивается, обогащается новыми словами и стоит знать, каким образом это происходит.

Актуальность работы обусловлена несколькими причинами:

- 1) растущий интерес со стороны лингвистики к явлению языковой компрессии;
- 2) у ученых нет единого мнения относительно предпосылок возникновения компрессии;
- 3) отсутствие в лингвистической литературе исследования, где вопрос компрессии рассматривался бы в единой системе;
- 4) недостаточная изученность влияния языковой компрессии как средства образования неологизмов;
- 5) проблемы языковой компрессии требуют дальнейшей разработки, поскольку решение этих вопросов открывает новые возможности для теории и практики перевода.

Целью этого исследования является полное и разностороннее теоретическое и практическое раскрытие, и описание языковой компрессии,

изучение ее проявлений на фонетическом, морфологическом, лексическом и синтаксическом уровнях языка и исследование роли данного явления при образовании новых слов.

Реализация поставленной цели предусматривает решение конкретных **задач**:

1) обобщение теоретического опыта исследования феномена языковой компрессии путем экстраполяции анализа этого явления на все уровни языковой системы;

2) описание ярусов языковой системы с их единицами;

3) анализ фактов экономного употребления языковых единиц как на отдельных, так и смежных уровнях языковой системы;

4) исследование проявления явления языковой компрессии на всех уровнях языка;

5) исследование влияния проявления явления языковой компрессии на тенденции к образованию новых языковых единиц, и образования, собственно, неологизмов.

6) исследование особенностей перевода языковых единиц, которые образовались на основании механизма языковой компрессии, в зависимости от уровня языка.

Для решения поставленных задач использовались **методы**: исследования материала, включающего в себя методы субституции и внутренней реконструкции текста для переводческого анализа, а также дискурсивный, дистрибутивный, суперлинеарный, аудитивный, акустический, сравнительный, дефиниционный, трансформационный и количественный анализы для всестороннего лингвистического анализа.

Объектом исследования данной работы является явление языковой компрессии в английском и украинском языках.

Предметом исследования являются лингвистические проявления явления языковой компрессии на фонетическом, морфологическом,

лексическом и синтаксическом уровнях языка а особенности перевода новых образований.

В качестве **материалов исследования** использовались художественные произведения американской и английской литературы, в частности Дж. Сэлинджера и А. Уайльда, различные словари и справочники.

Общий объем работы – 204 страниц. Текстовая часть составляет 103. Приложения поданы на страницах 127-204.

Научная новизна исследования заключается в признании фактора осознанного стремления человека к сбережению различного рода усилий, в том числе и языковых, растущего по мере взросления и овладения им унаследованной языковой культуры; в утверждении влияния языковой компрессии на все естественные языки; в прослеживании универсальности ее на всех уровнях языковой системы; в смысле формирования тенденций к образованию языковой компрессией новых слов.

Практическая ценность работы состоит в том, что полученные результаты могут быть использованы в курсах теоретической грамматики, лексикологии, практической и теоретической фонетики, психолингвистики, лингвистической интерпретации текста, а также на практических занятиях по устной и письменной речи английского языка, при написании курсовых и дипломных работ.

Апробация. Статья «Языковая компрессия: виды и уровни реализации. Роль в формировании неологизмов. Проблемы перевода» в сборнике «Вестник Национального технического университета Украины «Киевский политехнический институт». Серия: Филология. Педагогика. №5/2015, г. Киев; участие в Региональной научной конференции «Актуальные проблемы прикладной лингвистики глазами научной молодежи» (Национальный аэрокосмический университет имени М.Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт», 2 декабря 2014) с публикацией тезисов «Эвфемизмы в английском языке, которые обозначают материальную дискриминацию»).

Ключевые слова: языковая компрессия, экономия языка, неологизмы

ABSTRACT

This paper is devoted to the study of linguistic phenomena of compression and its manifestations on the language levels and role in the formation of neologisms. The amount of work is 118 pages, except the list of references, which contains 101 paragraphs, as well as 4 of the annex.

The paper presents the works of P. Passy, Mr. Marchand, B. Korovushkin and many others who are engaged in research and the resulting compression processes. I.B. Dolinina, I.R. Halperin and I.P. Ivanov have conducted research on the phenomenon of linguistic compression on the syntactic level on all sorts of sentences. Z.A. Kharitonchik and his colleagues were engaged in a thorough examination of the language compression at the morphological and linguistic levels. Despite extensive study of the phenomenon, it never ceases to lose relevance and attract new curious scientists as the language is constantly evolving, enriched by new words, and should know how it happens.

The topicality of our research is based on:

- 1) the growing interest on the part of the phenomenon of language compression;
- 2) scientists have no consensus regarding the prerequisites of compression;
- 3) the lack of research in the linguistic literature, where the issue of compression would be considered in a single system;
- 4) insufficient knowledge about the effect of language compression as means of formation of neologisms;
- 5) problems of language compression require further development, as these issues open up new possibilities for the theory and practice of translation.

The aim of this work is a complete and versatile theoretical and practical disclosure and description of language compression, study of its manifestations on phonetic, morphological, lexical and syntactic levels of language and study of the phenomenon role when forming new words.

For the aim of research we have set the following **tasks**:

1) synthesis of the theoretical study of the phenomenon of language compression by extrapolation analysis of this phenomenon on all levels of the language system;

2) a description of the language system of tiers with their units;

3) analysis of the facts of economical use of language units as separate and adjacent levels of the language system;

4) study of linguistic compression manifestations on all levels of the language;

5) study of the effect of linguistic compression manifestations on the trend towards the formation of new language units, and development, in fact, neologisms.

6) study peculiarities of translation of newly appeared language units after language compression mechanism depending on the language level.

To reach the aim the following **methods** are used: the study material, including the methods of substitution and internal reconstruction of the text have been used for translation analysis, as well as discursive, distribution, superlineary, auditory, acoustic, comparative, definitional, transformational and quantitative analysis for comprehensive linguistic analysis.

The object of this work is language compression phenomenon in English and Ukrainian languages.

The subject of the study are language compression manifestation on phonetic, morphological, lexical and syntactic levels of language and translation methods of newly formed units.

The research **materials** used include American and English fiction, including J. Salinger and O. Wilde, various dictionaries and manuals.

The total amount of work is 204 pages. Text is on 103 pages. Annexes are on pages 127-204.

The scientific novelty of the research is the recognition of factor of conscious human desire to save different kind of effort, including linguistic, growing as they grow older and taking inherited language culture; confirmation of

the influence of language compression on all natural languages; watch in its universality at all levels of the language system; in the sense of forming tendencies to the formation of new words by the language compression.

The practical value of the research is that the results can be used in the courses of theoretical grammar, lexicology, practical and theoretical phonetics, psycholinguistics, linguistic interpretation of the text, as well as practical training in oral and written English language when writing term papers and dissertations.

Testing. Article “Language Compression: Types and Levels of Its Implementation. Role in the Formation of Neologisms. Problems of Translation” in the Journal of the National Technical University of Ukraine “KPI”: Philology and Educational Studies; participation in the regional conference "Actual Problems of Applied Linguistics with Eyes of Young Scientists" (National Aerospace University named after M.Y. Zhukovsky “Kharkiv Aviation Institute”, December 2, 2014) with publication of theses on "Euphemisms in English, Denoting Material Discrimination")

Key words: language compression, language economy, neologisms

ВСТУП

Дана робота присвячена вивченню явища мовної компресії, його проявів на мовних рівнях та ролі в утворенні неологізмів. Обсяг роботи складає 118 сторінок, за виключенням списку використаних джерел, який містить 101 одиницю, а також 4 додатки.

У роботі представлені праці П. Пассі, Г. Марчанда, В. Коровушкіна та багатьох інших, хто займався дослідженням компресії та процесів, які витікали з неї. І.Б. Долініна, І.Р. Гальперін та І.П. Іванова займалися дослідженням вираження явища мовної компресії на синтаксичному рівні у різного роду реченнях. З.А. Харитончик та його колеги займалися ретельним вивченням мовної компресії на морфологічному та лінгвістичному рівнях. Не дивлячись на широке дослідження явища, воно не перестає втрачати актуальність та приваблювати нових допитливих учених, так як мова постійно розвивається, збагачується новими словами і варто знати, яким саме чином це відбувається.

Актуальність роботи зумовлена декількома причинами:

- 1) зростаючий інтерес зі сторони лінгвістики до явища мовної компресії;
- 2) у вчених немає єдиної думки щодо передумов виникнення компресії;
- 3) відсутність в лінгвістичній літературі дослідження, де питання компресії розглядалося б в єдиній системі;
- 4) недостатня вивченість впливу мовної компресії як засобу утворення неологізмів.

5) проблеми мовної компресії вимагають подальшої розробки, оскільки рішення цих питань відкриває нові можливості для теорії та практики перекладу.

Метою цього дослідження є повне і різнобічне теоретичне і практичне розкриття й опис мовної компресії, вивчення її проявів на фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях мови та дослідження ролі даного механізму при утворенні нових слів.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення низки конкретних завдань:

1) узагальнення теоретичного досвіду дослідження феномену мовної компресії шляхом екстраполяції аналізу цього явища на всі рівні мовної системи;

2) опис ярусів мовної системи з їх одиницями;

3) аналіз фактів економного вживання мовних одиниць як на окремих, так і суміжних рівнях мовної системи;

4) дослідження прояву явища мовної компресії на всіх рівнях мови;

5) дослідження впливу прояву явища мовної компресії на тенденції до формування нових мовних одиниць та утворення, власне, неологізмів.

6) дослідження особливостей перекладу мовних одиниць, утворених на основі механізму мовної компресії, залежно від рівня мови.

Для вирішення поставлених завдань застосовувалися методи: дослідження матеріалу, що включає в себе методи субституції і внутрішньої реконструкції тексту задля перекладацького аналізу, а також дискурсний, дистрибутивний, суперлінеарний, аудитивний, акустичний, порівняльний, дефініційний, трансформаційний і кількісний аналізи для всебічного лінгвістичного аналізу.

Об'єктом дослідження даної роботи є явище мовної компресії в англійській та українських мовах.

Предметом дослідження є лінгвістичні прояви явища мовної компресії на фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях мови та особливості перекладу новоутворених одиниць.

У якості матеріалів дослідження використовувалися художні твори американської та англійської літератури, зокрема Дж. Селінджера та О. Уайлда, різноманітні словники та довідники.

Загальний обсяг роботи – 204 сторінок. Текстова частина складає 103 сторінки. Додатки подано на сторінках 127-204.

Наукова новизна дослідження полягає у визнанні чинника усвідомленого прагнення людини до заощадження різного роду зусиль, у тому числі і мовних, зростаючого в міру дорослішання і заволодіння ним унаслідкованої мовної культури; в утвердженні впливу мовної компресії на всі природні мови; в прослідковуванні універсальності її на всіх рівнях мовної системи; в розумінні формування тенденцій до утворення мовною компресією нових слів.

Практична цінність роботи полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані в курсах теоретичної граматики, лексикології, практичної і теоретичної фонетики, психолінгвістики, лінгвістичної інтерпретації тексту, а також на практичних заняттях з усної та письмової мови англійської мови, при написанні курсових та дипломних робіт.

У першому розділі проводиться критичний огляд історичного розвитку проблеми мовної компресії; дається аналіз причин її виникнення; наводиться порівнева стратифікація мовної системи з виділенням її одиниць; узагальнюється інформація про сучасний стан мовної компресії.

У другому розділі проводиться виявлення різних рівнів мови і розгляд різних способів компресії мовного ланцюга, що виявляються на

фонетичному, лексичному, синтаксичному рівнях, а також мовних явищ, що базуються на міжрівневих зв'язках.

У третьому розділі проводиться лінгвістичний та перекладацький аналіз явища компресії на фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях мови. Також досліджуються способи перекладу одиниць, які утворилися внаслідок акомодация, асиміляції, телескопії, аббревіації та інших механізмів.

Апробація. Стаття «Мовна компресія: види і рівні реалізації. Роль у формуванні неологізмів. Проблеми перекладу» у збірнику «Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія: Філологія. Педагогіка. №5/2015, м. Київ; участь у Регіональній науковій конференції «Актуальні проблеми прикладної лінгвістики очима наукової молоді» (Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2 грудня, 2014 року) з публікацією тез «Евфемізми в англійській мові, які позначають матеріальну дискримінацію»).